

Ds. J. Louw
1887-1969

DE DIENST VAN DE VROUW IN DE GEMEENTE

Welke plaats komt de vrouw toe in den arbeid der gemeente? Het feit, dat deze vraag reeds eenige jaren aan de orde is, bewijst wel, dat de toestand, zooals hij eeuwen aaneen in de Christenheid geheerscht heeft, niet meer bevredigt.

Heeft de vrouw niet recht op een ruimer arbeidsveld dan haar officieel wordt ingeruimd? Is de positie, die haar wordt toegekend, in overeenstemming met de gaven, die de Heer, het Hoofd der Gemeente, haar heeft geschonken? En indien zij gaven voor bepaalde diensten ontvangen heeft, ligt daarin dan niet de roeping van 's Heeren wege, om deze gaven te gebruiken?

En wanneer in de gaven, die de Heere sommige vrouwen schonk, de roeping tot hen komt om zich in Zijn dienst te stellen, hoe moet de gemeente die roeping dan erkennen? Is het niet daardoor, dat ze deze vrouwen een plaats inruimt, ja, tot een plaats roept, waarin ze haar roeping kunnen vervullen?

Wanneer we de juistheid en den ernst van deze opmerkingen inzien, dan klemt de vraag, wat wij te

doen hebben om de vrouw de haar toekomende plaats in den arbeid der gemeente in te ruimen en haar daarvoor te bekwamen?

Hoe was het in de oudste gemeenten?

Kunnen wij in haar geschiedenis richtlijnen vinden, die ons aanwijzen hoe wij hebben te handelen?

Vast staat, dat door de komst van Christus een groote verandering is ingetreden in de waandeering der vrouw. Wel vinden we in het Oude Testament melding gemaakt van vrouwen, die God in zijn dienst gebruikte, maar in het latere Jodendom schijnt de vrouw meer verdrongen te zijn uit het openbare leven. In het Rabbinat, dat in de laatste eeuwen voor Christus aan Israel leiding gaf, werden vragen besproken, die voor de vrouw een vernederend karakter droegen.

Uit deze positie van vernedering heeft Christus de vrouw gered. Hij zuiverde den omgang tusschen de sexen en bracht die van het plan der uitsluitende sexualiteit over in de sfeer der geestelijke gemeenschap. Hij stelde het bijkomstige — het geslachtsverschil — bij Zijn beoordeeling van de vrouw op het tweede plan en bepaalde haar plaats ten opzichte van den man, ook in het huwelijk, naar het feit, dat zij, evenals de man, gemaakt is naar het Beeld Gods en naar Gods gelijkenis. De Schepper heeft de menschen van den beginne gemaakt mannelijk en vrouwelijk. Matth. 16 : 4. Daarmede is verklaard, dat de vrouw den man principieel gelijk

is. Zij is — naar het oude woord — „een hulpe tegenover hem”, d.w.z.: zij is hem gelijk waardig, wijl aan hem wezen gelijk.

Bij Zijn beoordeeling van de vrouw en de regeling der verhouding tusschen de geslachten, gaat Christus uit van den toestand, zooals hij was „in den beginne” om daarnaar die verhoudingen te normaliseren. Hij, de paradijsmensch, orienteert zich op het paradijs en geeft ons dat voor onze beschouwingen als uitgangspunt.

Man en Vrouw in wezen gelijk.

In een wereld, die daarvoor geen oog meer had, is dus door Christus de wezenlijke gelijkheid tusschen man en vrouw met nadruk naar voren gebracht. Zij is de achtergrond en de vooronderstelling van alles wat de Apostelen zeggen aangaande de positie en de roeping van de vrouw. Dat is te bedenken, ook wanneer de Apostelen wijzen op de ongelijkheid, die desondanks blijft bestaan. Het geslachtsverschil wordt niet opgeheven. Ook het verschil in roeping niet, voorzover die met het geslachtsverschil samenhangt. Het is nu niet zoo, dat men man en vrouw eenvoudig kan verwisselen. Hier liggen natuurlijke grenzen, door God zelve getrokken. Paulus kent het argument aan de natuur ontleend, als hij vraagt: „of leert de natuur zelve niet . . . ?” Deze natuurlijke verschillen mogen in de gemeente niet genegeerd worden met een beroep op het feit, dat in Christus man noch vrouw is. Gelijkwaardigheid sluit ongelijkheid van bestemming niet uit.

Beteekent dit dat de vrouw in de gemeente en in den gemeentelijken arbeid slechts de passieve kan zijn? Volgens de schaarsche gegevens, die ons daaromtrent ter beschikking staan, hebben de apostolische gemeenten het niet zoo verstaan. In haar midden openbaarde zich het nieuwe leven, door den Geest verwekt, in groote verscheidenheid. Het bediende zich van voorhanden vormen en schiep zich ook nieuwe. En deze leiding van den Geest van God werd ootmoedig erkend, ook als dit in botsing bracht met hetgeen tot daartoe gegolden had. Teeknend daarvoor is het woord, dat Petrus sprak ter verdediging van den Doop van Cornelius en de zijnen te Cesarea, zonder dat dezen eerst door de besnijdenis waren opgenomen in het oude Israel: Wie was ik toch, die God kon weren?

De Vrouwen ontvingen genadegaven.

Vrouwen ontvingen in de Apostolische gemeenten genadegaven. Ze bezaten de gave der profetie; ze baden en profeteerden in de gemeentelijke samenkomsten en zullen ook wel in talen gesproken hebben. Slechts schijnt Paulus het niet goed te vinden, dat de vrouwen in de gemeentelijke samenkomsten deelnamen aan de gedachtenwisseling die placht te volgen op het gesproken woord. Dit beleedigde Paulus' gevoel voor wellevendheid. Hij wenschte niet dat vrouwen zich mengden in discussies. Paulus vreesde allicht dat ze de vreemde bezoekers der godsdienstoefeningen te zeer zouden doen denken aan dié vrouwen, die in de scholen der filosofen zich onder de studen-

ten mengden en vrije zedelijke opvattingen koesterden. De indruk, die de wandel der christenen naar buiten maakte, was den Apostel niet onverschillig. De waarde van het Christendom te beoordeelen naar het gedrag der vrouwen lag erg voor de hand.

Deze voorzichtigheid naar buiten betekende echter geen afbreken van wat de Geest opbouwde en geen miskenning van gaven en krachten, door den Geest aan vrouwen geschonken. Paulus hoedde zich voor deze uitersten. Hij schatte de gave der talen niet hoog, maar waarschuwde direct na zijn minder waardeerende beoordeeling dier gave: verhindert niet in tongen te spreken.

"De Geest deelt de gaven aan een iegelijk gelijk Hij wil" — ook aan vrouwelijke gemeenteleden. De gemeenten erkenden die gaven en verboden vrouwen niet die te gebruiken voor den opbouw der gemeente.

Organisatie en Leven.

Een andere vraag is echter: hoe stond het met de gemeente-diensten. Immers, naast de geestelijke gaven, waarmede de gemeente werd gebouwd, bestonden er regelen voor de leiding der gemeente: er waren mannen, die vaste werkzaamheden moesten verrichten en zoo noodig door de gemeente daartoe vrijgesteld waren. Deze personen hadden meer de zorg voor wat men zou kunnen noemen: den uitwendigen opbouw der gemeente; het consolideeren van de vruchten van den arbeid des Geestes in het midden der gemeente.

Zij moesten zorgen voor regel en orde, en toezicht

uitoefenen. Zij waren de opzichters bij het werk — Opzieners noemt ze de Statenvertaling.

Hoe de oudste gemeenten georganiseerd waren is niet meer te zeggen. Slechts terloops wordt daarover in de Schrift gesproken. Waarschijnlijk was in de verschillende gemeenten de organisatie ook niet dezelfde. Men zal hier veel ruimte gelaten hebben om naar omstandigheden en behoeften te handelen. De opsommingen, die wij bij Paulus vinden van de gaven en krachten, door den Heer geschonken voor den opbouw der gemeente en haar uitbreiding, zijn niet gelijkloidend. Blijkbaar werd de organisatie als iets bijkomstigs beschouwd.

En dat is ze immers ook. Het gaat om het leven en dat moet zich die vormen kunnen scheppen, waarin in het zich het beste en vruchtbaarste kan openbaren. Het gaat niet om de bedding, maar om het water, dat door de bedding stroomt. Van ons wordt niet verlangd dat wij apostolische vormen, die toen betrekkelijk „toevallig” waren, zullen nabootsen. Slechts moeten wij vermijden, wat het leven des Geestes remmen zou.

De oudste Gemeenten kenden Diaconessen.

Heeft de vrouw principieel een recht op medewerking aan den uitwendigen bouw, of — wil men liever — aan de vormgeving der gemeente? Kan ze alleen geestelijke gaven ontvangen of kan ze ook gekozen worden voor een „vasten dienst”? „ambt”?

In de brieven wordt gesproken van vrouwelijke „diacenen”.

Dit brengt ons op het spoor, dat wij moeten volgen voor de beantwoording van de vraag, die ons bezig houdt. Het is slechts jammer dat het begrip „diacenen” zich onder ons verengd heeft. In Hand, hoofdstuk 6 wordt medegedeeld, dat er diacenen, d.w.z. die en armen gekozen werden, die tot taak hadden de armen te verzorgen. Daardoor heeft de meening post gevat dat de diacenen, daar genoemd, en hun opvolgers door de eeuwen heen, het slechts te doen hadden met armenverzorging en het behartigen van de geldelijke belangen der gemeente. Maar wanneer men verder in de Handelingen leest, dan merkt men toch wel, dat ze een ruimer taak hadden. Ze waren — gezien hun werk — meer wat wij nu noemen Ouderlingen. In de Anglicaansche Kerk heeft het begrip „deacon” een ruimer strekking bewaard, dan het bij ons heeft. Eveneens in de oude Kerken van het Oosten. Dit is voor ons daarom van belang wij er in de Schrift ook vrouwen diacenen of diacenen genoemd worden. In de na-apostolische gemeenten had men vrouwen, belast met de taak waar door ze naar onze opvattingen beter vrouwelijke Ouderlingen genoemd zouden kunnen worden. Zij verrichtten ouderlingenwerk aan het vrouwelijke deel der gemeente, voorzover dat niet gehuwd was en het dus niet mogelijk was de vrouw over den man te bereiken.

Er bestaat een Grieksch geschrift uit de derde eeuw in Syrische vertaling, waarin we o.a. lezen: „Ook voor andere dingen is de werkzaamheid van een vrouw noodig. B.v. als de vrouwen in het water gaan (n.l. om gedoopt te worden) is

het noodig dat dezen door een diacones met de zalfolie gezalfd worden . . . En als de vrouwelijke doopeling uit het water komt, zal een diacones haar in ontvangst nemen, onderwijzen, opvoeden in kuisheid en heiligheid, opdat de Doop vast verzekerd worde. Ook hebt ge dezen dienst noodig voor vele dingen, want naar de huizen der heidenen, waar geloovigen zijn, moet de diacones gaan om de zieken te bezoeken en te bedienen met wat zij noodig hebben . . . en degenen, die van hun ziekte beter worden, zal zij wasschen".

De oudste gemeenten en de na-apostolische gemeenten hebben het ambt van de vrouw dus gekend. Ze kenden de vrouw, die zich een taak zag toegewezen ten opzichte van vrouwelijke gemeentelieden: een helpende, onderwijzende en leidende taak, een taak, niet alleen ten opzichte van de *l i c h a m e n* der heiligen maar ook van hun geestelijk leven. Dat dit ambt op den achtergrond geraakte en langzamerhand geheel verdween bij het Roomsche worden der Kerk is toe te schrijven aan het opkomen van een aparte priesterstand. De vrouw kan geen „wijdingen" ontvangen. Daarmede was haar de weg naar het ambt afgesneden. Als vrouw bleef zij tot de „leeken" behooren.

De Hervorming en de Vrouw.

De behoefte aan de inschakeling der vrouw in de gemeentelijken arbeid werd in de dagen der Hervorming wel gevoeld; maar niet bevredigd. Men had

misschien teveel te doen met de behandeling van andere vraagstukken om ook nog aandacht te schenken aan dat van den dienst der vrouw — een vraagstuk, dat toen niet brandende was. Maar later toen er meer tijd kwam tot bezinning ook op andere dan vragen van leer en kerkherstel, kwam ook de vraag boven naar de plaats, die de vrouw toekwam in den arbeid der gemeente. De Kerk was echter voor de dienende vrouw gesloten. Zoo ontstond het heden-daagsche diaconessenwerk. Vanwege de houding van de Kerk tegenover de vrouw moest dit werk zich bepalen tot ziekenverzorging. Ging het ook buiten de Kerk om, zoo kreeg het later toch de medewerking van kerkelijke *p e r s o n e n*. Maar vrouwelijke diaconen, zooals de eerste gemeenten die kenden, werden ze niet. Voor zulken was er in de geïnstitueerde Kerk geen plaats.

Het Diaconessenambt hersteld!

Er zijn in en buiten de gemeente zielen, die Christus beter kan naderen door vrouwen dan door mannen. Het bezoeken van jonge zusters, het spreken met hen van hun moeilijkheden zal in den regel door daartoe geroepen vrouwen beter kunnen geschieden dan door Ouderlingen. Tegenover vrouwen zullen ze zich gemakkelijker ontsluiten. Bij den Doop van vrouwen en meisjes, wanneer die naar Nieuw-Testamentisch voorbeeld geschieden zal, n.l. van belijdende, dus van oudere personen en dat door onderdompeling, zal men het in geen gemeente kunnen stellen zonder de hulp der zusters. De terugkeer

tot de beginselen en daardoor tevens tot de praktijk der Apostolische gemeenten brengt de noodzakelijkheid van het herstel van het diaconessenambt aan het licht.

Ook Evangeliste!

Zal dus de taak der vrouw, geroepen tot des Heeren bijzondere dienst, in het algemeen gelijk zijn aan die der Ouderlingen, zoo zal ze daarin toch niet opgaan. Ofschoon het de roeping is van elk Christen om het Evangelie te belijden, zoo moet toch ieder die dat Woord uit bijzondere roeping verkondigen wil, de erkenning der gemeente hebben, want de openbare Evangelieverkondiging is aan de gemeente opgedragen en moet in verband met haar en onder verantwoordelijkheid aan haar geschieden. In de vrouwenverblijven in India, de z.g.n. Sananas worden geen mannen toegelaten. Zouden er geen vrouwen worden uitgezonden om aan de — in deze verblijven vertoevende vrouwen, de Blijde Boodschap te brengen, dan zouden dezen er van verstoken blijven, want hun verblijf verlaten en samenkomsten bezoeken is hun niet toegestaan. Hier is de vrouwelijke Evangeliste een noodzakelijkheid. Is het daar echter geoorloofd om een vrouw, in opdracht der gemeente het Evangelie te brengen, dan is het zeker geoorloofd haar tot Verkondigster der Goede Tijding af te zenderen voor al dié gevallen, waarin zij het doeltreffender of althans even doeltreffend als een man zal kunnen doen.

De vrouw bringe in opdracht der gemeente, die

de Schatbewaarster van het Evangelie is, de Blijde Boodschap aan vrouwen, mannen en kinderen, hetzij door middel van de verpleging van zieken, de verzorging van hulpbehoevenden, door voordracht, bijbelbespreking, huisbezoek, catechisatie enz. Zij doe het door daad en woord.

Daar de gaven verschillend zijn, kan de arbeid verdeeld worden. De zusters, die er voor gekozen worden, omdat zij zich bewust zijn er roeping van Gods wege toe te hebben, moeten voeling houden met elkander en met den predikant, die op zijn beurt weer het contactpunt is tusschen deze zusters en het college van mannelijke ambtsdragers.

Daar de zusters een, door de gemeente erkende roeping hebben, behooren zij in het midden der gemeente tot hun dienst te worden ingeleid, in hun ambt te worden bevestigd, evenals de mannelijke diacenen, ouderlingen en leeraren der gemeente.

Opleiding noodzakelijk.

Wat staat ons in verband met bovenstaande te doen?

Zusters, die door God geroepen zijn om Zijn dienaarissen te zijn, moeten voor die taak worden uitge-rust.

Die den Heere zullen dienen in de verpleging van zieken, de verzorging van zuigelingen en van ouden van dagen, moeten een opleiding voor verpleegster ontvangen, en bij voorkeur een zoodanige die door Overheidsinstanties erkend wordt. Deze officieele bevoegdheid opent hen vele deuren. Daarnaast moet

echter bewaard worden, wat ik zou willen noemen: de geest der diaconie. Het gaat de diacones lichaam maar om den zieken mensch. Die mensch moet verzorgd, verpleegd worden. Hij moet weten, dat het Christus is, die door deze, door Hem geroepen vrouw, tot hem komt, bereid zijn lijden te verzachten en zijn hart te verkwikken met de Boodschap eener liefde, die sterker is dan lijden en dood. De diacones wil haar zieken iets mee geven van den heerlijken rijkdom des Heeren; iets laten zien van die heerlijkeid, die een levende hoop verwekt. Hij, die in het Huis waarin de diacones werkt, zich laat opnemen, weet dat. Hij die in dagen van ziekte de verpleging door een diacones begeert, moet daarmede rekening willen houden. Zeker: de diacones zal groote tact noodig hebben. Met opdringerigheid wordt in werkelijkheid niets bereikt. De wijze waarop ze haar werk doet zal het oor van de patienten moeten openen voor haar woorden en het hart gewillig moeten maken om te luisteren.

Maar ook, en in niet mindere mate heeft de vrouwelijke Evangelist 'n opleiding noodig — onverschillig of ze het Evangelie zal brengen in verband met een reeds bestaande gemeente, op een Evangeliepost of onderheidenen — ze zal geschoold moeten zijn.

De opleiding voor Evangeliste zal haar gegeven moeten worden.

Deze opleiding zal enkele jaren duren. Zij zal geld kosten.

Dit plaatst ons voor praktische moeilijkheden.

Praktische vragen.

Waarhenen moeten jonge zusters zich wenden, die den roep Gods gevoelen voor zijn bizonderen dienst? Wie overbrugt den afstand, die er is tusschen hun roeping en de geschiktheid, die beide voor dezen arbeid vereischt zijn? Wie reikt hen de hand, als ze zijn afgestudeerd en branden van verlangen hun roeping te gaan vervullen? Waar kunnen ze terecht? Waar staan er voor hen deuren open?

„Tabitha” wil ze oplossen.

Deze vragen zijn onder het oog gezien door „Tabitha”, het Diaconessenhuis, dat voor pas enkele jaren onder de kennelijke leiding des Heeren gesticht werd, aanvankelijk te Scheveningen was gehuisvest en nu te Wassenaar.

Jonge zusters, die roeping voelen om hun leven aan den dienst des Heeren te wijden, kunnen zich daar melden. Om het werk mogelijk te maken is het groote huis ingericht voor de opnemering van gasten, terwijl het in de bedoeling ligt, en wel nadat geschoolde krachten beschikbaar komen, een eigen ziekeninrichting te openen. Natuurlijk kon hiermede niet worden begonnen, daar niet één bevoegde zuster zich bij de opening van „Tabitha” voor opnemering gemeld had. Maar onder Gods zegen, die het Huis rijkelijk heeft ervaren, is dat nu reeds anders en kunnen we stappen zetten die ons steeds dichterbij brengen bij ons eigenlijke doel. We gaan er zoo snel mogelijk heen, maar moeten daarbij natuurlijk zorgen grond

onder de voeten te houden. Naardat het fundament aan jonge zusters, die zich geven voor het werk en het aantal bevoegden zich uitbreidt, zetten we het werk ook verder uit. Maar we bouwen niet waar nog geen fundament ligt. De eerste zusters hebben den zwaarsten last gedragen — een last nog meer verzwaaard door de harde oorlogsjaren. Geleidelijk aan wordt het beter en krijgt het werk meer perspectief. Hoe meer zusters in trouw aan hun Meester geschoold zijn voor hun taak, des te meer kan „T a b i t h a” opnemen van het werk, dat rondom haar als 't ware ligt te wachten.

Er komen jonge zusters, wier roeping ligt — niet op het terrein van de Evangelieverkondiging door ziekenverpleging, maar op dat der evangelisatie en zending. Voor hen wordt in het Huis een cursus georganiseerd, die hen de vereischte bekwaamheid moet geven om, zoo God het wil, heel hun verder leven te kunnen dienen met de bearbeiding van zielen in huisbezoek, vereenigingswerk en prediking.

Het Huis „T a b i t h a” wordt dus tegelijk een Seminarie. ^{voor vrouwen}

Hoe uitgebreid dat zal kunnen zijn, hangt, behalve van 't aantal zusters, dat zich voor dezen dienst gevoelen voelt en zich aanmeldt, ook af van de gelijke positie van 't Huis. Maar we vrouwen, dat onze vrienden 't gewicht van dezen arbeid voelende, bereid zullen zijn, het ook financieel te steunen, gelijktot dusverre én door de Organisatie „Z u s t e r h u l p” én door particulieren geschied is.

Wanneer men bedenkt welke mogelijkheden er liggen op het gebied, waarop „T a b i t h a” zich be-

weegt en waarvoor het werken wil, wanneer men zich de doelstelling van dit Diaconessenhuis voor oogen stelt, zal men het met een dankbaar hart gaarne helpen zijn taak op breed terrein te vervullen. En, men zal met zijn g e b e d e n er achter staan.

Er kan van dat nog jonge werk onder en voor vrouwen een groote zegen uitgaan als de Geest des Heeren het blijvend doorwaaiet en we allen het dié liefde geven, die het mag verwachten, dewijl het in eigen wijze, doch in nauw contact met de gemeenten, wil dienen in de uitbreiding van Gods Koninkrijk.

Gemeenten, waakt!

Zoo de Heere wil is het mogelijk dat er over enkele jaren zusters klaar staan, gereed om den Heere in de gemeenten te dienen of uit te gaan naar het zendingsveld. En we gelooven, dat die God, die deze zusters riep en in „T a b i t h a” hen de gelegenheid schonk om zich voor haar taak voor te bereiden, haar dan ook zal toonen, wáár haar taak ligt. Als de gemeenten maar wakende zijn en, ziende dat de velden wit zijn om te oogsten, de handen uitstrekken om te aanvaarden, wat de Heer des oogstes schenkt.